

Nederlanden.

'SHERTOGENBOSCH, 9 december.

De wet aan plaats heeft ons verhinderd, de beide koninklijke besluiten, die in de zitting van de tweede kamer der staten-generaal van 2 december zijn voorgelezen, vroeger bekend te maken, waarom wij dezelve thans mededeelen.

WILLEM, enz.

Op het aanzoek van den heer *P. A. Brugmans*, door de staten der provincie Holland gekozen tot, en door ons beëdigd als lid van de tweede kamer der staten-generaal, inhoudende: dat dezelve kamer, niettegenstaande de regelmatigheid zijner handhaving, niettegenstaande de grondwettelijke bevoegdheid van zijnen persoon, niettegenstaande de precedente aanneming en erkenning van leden van het amortisatie-syndicaat, en zelfs van de permanente commissie uit hetzelfde, als leden der beide kamers, niettegenstaande de door hem, ten allen overvloede, overgelegde, onbetwistbare bewijsstukken, niettegenstaande zijn geloofsbrief, volgens art. 94 der grondwet door de commissie tot onderzoek der geloofsbrieven bij de tweede kamer der staten-generaal is onderzocht en in orde bevonden, (blijkens het aangeboden extract uit de notulen der kamer, van den 20 oktober 1829), «en er alzoo geene termen aanwezig waren, om eenig geschil deswege te beslissen; — de tweede kamer echter, (blijkens het mede overgelegd extract uit de notulen van den 12 dezer), heeft kunnen goedvinden, om met een en veertig leden voor en vijf en veertig leden tegen zijne eenvoudige admittie te stemmen, alzoo den adressant heeft afgewezen, en hem belet, aan zijnen wettig verkregen en in orde bevonden lastbrief te voldoen; — dat hij, hoe diep ook door dat voorval getroffen, echter de belangen van zijn vaderland steeds naar zijn vermogen en met alle zelfopoffering wenscht te behartigen, en alzoo, in dien geest althans, geene hinderpart wil zijn, is het nood, dat zijne plaats in de tweede kamer kan vervuld worden; — wendende hij zich derhalve tot ons, met verzoek, dat het ons moge behagen in dezen te voorzien en, des goedvindende, hem zijn eervol ontslag te willen verlenen.»

— Gemiet het rapport van onzen minister van binnenlandsche zaken, van den 23 dezer n° 13;

— Den waachzaam staats-geltoord;

— En in aansluiting nemende, dat, hoezeer de onderwerprijke zaak uit haren aard, in minder spoed vereischende omstandigheden, eene andere voorziening onzentwege zoude kunnen vorderen, het algemeen belang thans vereischt, dat de staten der provincie Holland, zonder verwijl, in de gelegenheid worden gesteld, om door het kiezen van een ander lid voor de tweede kamer der staten-generaal in de voltaligheid harer afgevaardigden in dezelve kamer te voorzien.

— Hebben goedgevonden en verstaan:

— Het, door den heer *P. A. Brugmans* aangeboden ontslag, als door de staten van Holland gekozen tot lid voor de tweede kamer der staten-generaal, bij dezen aan te nemen, met betuiging aan denzelfden, dat wij het door hem in dezen gegeven blijk van belangeloze vaderlandsliefde met erkentenis ontvangen hebben en op hoogen prijs stellen; en

— De heer *P. A. Brugmans* mitsdien bij dezen te ontslaan van dien door hem in de bovengemelde betrekking in onzen handre afgelegden eed.

— En zullen afschriften dezes worden gezonden aan onzen minister van binnenlandsche zaken, aan den adjunct (met terugzending van de beide door hem overgelegde hiervoor aangehaalde extracten uit de notulen van de tweede kamer), aan de tweede kamer der staten-generaal, aan den raad van state, en aan de staten der provincie holland, tot informatie en narigt, en ten einde de voornoemde provinciale staten, in dazelfve aanstaande buitengewone bijeenkomst, tot het vervallen van de overthavige vacature zouden kunnen overgaan.

Gravenhage, den 27 november 1829.

(getekend)

WILLEM.

Wij WILLEM, enz.

Op de rekest van jonkfr *G. Fontein Verechuur van Heilo*, *Dorck* der *Graveling*, daarbij, uit hoofde van den min gunstigen staat zijner gezondheid, zijn ontslag als lid van de tweede kamer der staten-generaal verzoekende;

— Gelét op ons besluit van den 8 december 1829 (*Staatsblad*, n° 56);

— Hebben goedgevonden en verstaan, het voorschreven verzoek in te willigen, en dienvolgens aan den rekestrant te verleenen zijn eervol ontslag als lid van de tweede kamer der staten-generaal.

Wordende het rekest, enz.

Er zullen afschriften dezes worden gezonden aan onze ministers van binnenlandsche zaken en van financiën, aan den rekestrant, aan de tweede kamer der staten-generaal en aan de staten der provincie holland, tot informatie en narigt respectievelijk, en ten einde de gemelde provinciale staten, in dazelfve aanstaande buitengewone bijeenkomst, tot vervulling van de ten deze ontstane vacature zouden kunnen overgaan.

Gravenhage, den 2 december 1829.

(Getekend)

WILLEM.

Zitting van dinsdag 8 december.

Is ontvangen eene koninklijke boodschap, ten geliede van een nieuw ontwerp van wet, houdende den omslag van de hoofdsom der grondbelasting over de onderscheidene provincien, voor het jaar 1830. Beide stukken zullen worden gedrukt, rondgedeeld en verzonden aan de afdeelingen der maand oktober.

De centrale afdeeling brengt rapport uit over de ontwerpen van wetten, itopens de één- en tienjarige begrotingen. Daaruit blijkt, dat een aantal leden zich met de antwoorden, door de regering op de aanmerkingen der sectien gegeven, vereenigd heeft; terwijl anderen meenen, dat de geopperde bedenkingen niet voldoende zijn wederlegd, en zich voorbehouden daarop bij de openbare beraadslagingen over de budgets terug te komen. Het verslag zal worden gedrukt en rondgedeeld. De beraadslagingen worden bepaald op maandag, den 14 december.

Is ontvangen een groot aantal petitien, als, eerstelijk, uit verscheidende oorden des rijks tegen de aangeboden ontwerpen van wetten op de bieren, azijn en het gedistilleerd, alsmede tegen dat op het zout; verder van vele inwooners uit steden en gemeenten der provincien, omtrent de grieten; en ook eene contra-petitien tegen dezelve.

De zitting is ten half vier ure opgeheven en gadjourneerd tot vrijdag ten één uur.

— Wij weten van goederhand, zegt de *Courrier des Pays-Bas*, dat eenige leden der provinciale staten, die vóór den heer *Cols van Nivelles*, ministeriële kandidaat, zouden gestemd hebben, hunne stem voor den heer *Cornet de Groz* hebben uitgebragt, zoodra zij het berucht besluit, ten aanzien van den heer *Brugmans* hadden gelezen, hetwelk alhier de algemeene verwondering tusschen de leden tot eenen zeer hoogen trap heeft doen stijgen.

— De heer *Cornet de Groz* heeft, na zijne benoeming, de vergadering der provinciale staten bedankt en beloofd, dat hij het voetspoor van zijnen vader zoude volgen, wiens gedrag immer bij de staten-generaal onberispelijk geweest is; de sociëteit *de Harmonie* heeft aan den nieuw verkozen een avond-maalk gegeven, en den 7 heeft hij zich naar 's Hage begeven.

— De eerste kamer der staten-generaal is, tegen den 11 dezer maand, bijeengeroepen.

— Men meldt ons uit den Raek het volgende:

«Op den 18 nov. voormiddag, omtrent tien ure, kwam hier de ongelukkige tijding aan, dat een zoonje van *Hendrik Magdistaar*, angezeten dezer gemeente, in het naburig Langel, ressort Herpen, dienende oud zestien jaren, op het binnenwater, tusschen Langel en Herpen, bij gelegenheid hij met eene andere vrouw had overgehaald, uit den aak gevallen en in den sloot verdronken was. — Een ieder nam deel in dat ongeluk en in de jammerklagen van deszelfs ouders. — Doch ook steeg heden avond de algemeene verwondering ten top, bij het vernemen, op welk eene brutale en barbaarsche wijze men aldaar dien drenkeling had behandeld, hierin bestaande, dat, zoodra gemeld jongetje uit het water was opgehaald, men denzelfden, zonder de minste middelen tot herstel te beproeven, op het vlakke veld, aan felle koude en wind ten prooi, op zijnen rug had nedergelegd, met de voeten en de heft der heenen in het water, en alzoo, geheel zonder het minste toezigt, had laten leggen, tot zoo lang het den heer burgemeester van Herpen zoude behagen, om den drenkeling te komen inspecteren en order tot het vervoeren van het cadaver te geven. — Na eenen geruimen tijd in die positie gelegen te hebben, behield het nog zijne bloeiende kleur en kwam de bruis op den mond, totdat eindelijk de achtbare burgemeester, met zijne gewone autoriteit, reeds avond zijnde, verscheenen was, en dus ook waarschijnlijk, na het inspecteren van eenige geheimzinnige formaliteiten, orde of commando tot het vervoeren naar elders gegeven had, in overtuiging, dat de drenkeling wezenlijk dood, of hartstikkend dood was. — Dit alles levert weder een sprekend bewijs op, dat de heilzame voorschriften, door de maatschappij ter redding van drenkelingen, op den 13 oktober 1796 uitgegeven, en door den gouverneur van Noord-Brabant, bij publikatie van den 26 mei 1820, in deze provincie algemeen bekend gemaakt, en de jaarlijksche publikatie daarvan aan de plaatselijke besturen aanbevolen, van geen het minste effect zijn, als de hoofden der besturen ongevoelig voor het goede en voor verbetering in het lothunner natuurgewoeten zijn, of wél zelfs geen genoegzaam doorzigt hebben, dat zij den inhoud van hetzelve zij publiceren (of dienen te publiceren) kun-

nen begripen of, met huine gevoelens willen overeen brengen. Hoe het ook moge zijn, het is eene uitgemaakte zaak, dat men de stralbewoners tot heden ignorant in die voorschriften gelaten heeft, in plaats van dezelve daar niet alleen mede bekend te maken, maar zelfs bedacht te zijn, om aldaar alle vereischte preparatiën, ter redding van drenkelingen noodig, bij de hand te hebben — maar dan verviel ook juist die overoude onmenselijke handelwijs, en dan zonde de hooge autoriteit van eenen burgemeester daar ook door lijden; immers men beweerde heden aldaar nog en gaf in de, voor de menscheit zoo bedroevende bewijzen, af, dat geen mensch uit het water mogt worden gehaald, anders dan tot beneden de kniën of halverbeens, zonder zijne tusschenkomst of orde. Wannecr UEd. dit een plaatsje in den Noord-Brabander kondet intruimen, zoude zulks welligt aldaar en aan andere plaatsen langs de rivieren en wateren eene pligtmatische huivering geven, om bij voorkomende gelegenheden op de middelen ter redding bedacht te zijn, en krachtadig tegen die onmenselijke gewoonte waakzaam te wezen.

— Het volgende is getrokken uit de haagsche correspondentie van den *Halgo*:

«Men heeft het u geschreven en het is de zuivere waarheid; de vrees en te gelijk de haat tegen de priesters heeft de wet op de onderwijs doen veranderen. Zoodanig als zij aan den staatsraad was voorgesteld, was zij, zoo niet goed, ten minste voor discussie vatbaar; thans is geene uitdrukking sterk genoeg om dezelve te schandvlecken, en ik zou grovelijk bedrogen zijn, indien zij de eer der discussie ondervond. Het oude monopolie en de ministeriële willekeur zijn in eene wet verkeerd; het is de gewettigde slavernij. Het ontwerp van van *Gabetschroy* heeft slechts vier stemmen voor zich. De anderen hebben gesanctionneerd.... Het is erger dan het slavelijkste, dat *Napoleon*, in zijne despotieke almacht, ooit had uitgedacht.

«Wat zal de minister van hollandsche zaken doen? Bestaat voor hem de mogelijkheid nog om zijne portefeuille te behouden? In dat geval moet hij beginnen met zijn gedrag overeen te brengen met de taal, welke hij voor weinige weken zijne *Gazette* heeft doen voeren; en dat hij vervolgens die taal overeenbrengt met de vrijsprekings- en het gemancipeerde onderwijs, met die taal, welke hij zelf in de staten-generaal zal moeten voeren, wanneer hij daarin de toewijzing der pacht van het onderwijs, aan het gouvernement alleen, en het verbod van alle andere, op van alle vrijheid, zal komen verdedigen.

«Laten wij intusschen niet moedeloos worden: laten wij ons herinneren, dat de wet op de drukpers, welke het verleden jaar ons ook onder eene verfoegelijke gedaante werd aangeboden, welke wij oogenblikkelijk met verontwaardiging verwierpen en welke wij naderhand, toen zij ons, een weinig minder slecht, wederom werd voorgedragen, geheel en al veranderden, om over dezelfde gindelijk, op het verzoek van geheel Nederland, te stemmen. Het ontwerp van wet op het onderwijs zal met nadruk en over het geheel denzelfden weg volgen; zoo niet dien van het *senjarig* budget. Men raacht hier sterk met het verzoekschrift, waarbij gepraagd wordt, dat de registers van den burgerlijken stand aan de geestelijkheid moeten worden ter hand gesteld: het is even alsof men aan de kamer verzocht, dat zij de commissarissen van politie met het doopen der kinderen zouden belasten. Ik geloof, dat het bewust verzoekschrift de uitvinding is, van den eenen of anderen hogswigt, die daardoor aan de eendragt den doodsteek hoopde toe te brengen. Helaas! hij zal zich vermisrekenend hebben! De orde van den dag, met eenparigheid van stemmen, zoo wel door de katholieken, als door de liberalen en de protestanten aangenomen, zal beter dan ooit bewijzen, dat de eendragt geene zaak van het fanatisme, noch gen mengelmoes der *saarstijg* is. Het is de openbaarmaking van den wil van allen, die van *de* zijn; een wil door 300,000 petitionarissen uitgedrukt, en tegen welke, de zotte kuren van eenen dwaas of de grove snoodheid van eenen onruststoker, volstrekt niets bewijzen....»

De *Courrier de la Meuse* deelt, in zijn nummer 190, den navolgenden brief mede uit Doornik, van den 1 december 1820.

De dagbladen hebben den geestdrift van onze stad verhaald, bij gelegenheid der intrede van haren bisschop, maar zij hebben, voor zoo ver ik weet, niets gezegd van de pogingen, welke door het gouvernement beproefd zijn om eene burgerlijke installatie te doen gelukken. Z. Exc. heeft zich terstond naar Ath begeven, ten einde den prelaat te verzoeken van te bewilligen in de oogmerken der administratie. Z. Hoogwaardigheid antwoordde, dat hij alles wettigde, wat het kapittel ter zijner ontvangst bepaald had. De heer *de Mavart* is dienzelfden nacht nog wederom vertrokken, en, op den dag der plegtigheid ten zeven ure des morgens alhier aangekomen. Vervolgens begaf hij zich naar den heer *Godefroid*, nam eenen hoogerem toon aan en verklaarde, dat de installatie moest veranderd worden. Onze waardige vikaris-generaal antwoordde, dat hij, na, gedurende zijne lange carrière, zijne pligten te hebben vervuld, tot ontteering zijner hooge jaren, geene zwakheid zoude begaan, welke hem aan de verachting der geloovigen zoude blootstellen; mijnheer de gouverneur werd meer en meer boos, en m^r. *Godefroid* moest eindigen met hem te verklaren, dat, indien hij eene laagheid van eenen priester verwachtte, alsdan zijne dwaling al zeer groot

was. Het kapittel toonde geene mindere standvastigheid te bezitten. De heer *Duvivier* zeide, dat men hem dood na eene louter profane ceremonie zoude kunnen slepen, maar dat men hem bij zijn leven er niet krijgen zoude; de heer gouverneur dreigde op gezag de installatie te zullen doen, terwijl het *Te Deum* gezongen werd; de kanunniken antwoordden, dat zij gezamenlijk uit de kathedrale kerk zouden gaan, indien Z. Exc. zich eene daad van geweld durfde veroorloven. Men moest zich wel voegen en het *Te Deum* geschiedde, zoo als het moest geschieden. Na de ceremonie deed Z. Hoogwaardigheid zijne intrede in het hijschoppelijk paleis, waar hem de burgerlijke en militaire autoriteiten opwachtten, om hem te begroeten, maar de heer *de Mavart* volgde den prelaat van nabij, en toen hij in eene der laatste vertrekken gegaan was, sloot hij de deur achter zich toe, ten einde een bijzonder onderhoud met Z. Hoogwaardigheid te hebben, wien hij meer dan een uur heeft opgehouden, ten einde hem over te halen om de installatie op eene nieuwen voet te beginnen. De bisschop antwoordde, dat men zich zeer bedroog, indien men dergelijke toegeeflijkheden van zijnen kant hoopte. Gedurende het gastmaal sprak de heer *Duvivier* langen tijd met den heer gouverneur, die zeer onvergenoegd scheen over den weinig goeden uitslag van zijne pogingen. Z. exc. had bijgebracht, dat de bisschop van Gent zich veel toegeeflijker geïsoond had; gelukkiglijk wist men, dat hier niets van was: een gewaand besluit des Konings werd voor den dag gehaald: het was slechts een niet *gecontra-signéerd* afschrift.

OPENBAAR ONDERWIJS.

In onze vorige nummers hebben wij gezegd, dat, wanneer men de voorgedragene wet op het onderwijs vergelijkt met art. 226 der grondwet, met de aanspraak van den troon, en met de hoodschap, waarbij de wet is ingezonden, dezelve als eene wzenlijke ironie kan worden beschouwd; alsmede, dat art. 4 van die wet de ziel, ja het geheel daarvan uitmaakt, en wij durven nader zeggen, dat de geheime bedoeling daarvan niet anders kan wezen, dan om zich geheel meester te maken niet alleen van het burgerlijk, maar ook van het godsdienstig onderwijs in de Nederlanden, en de bestaande willekeur van den alleenhandel of het monopolie, op eene bedekte wijze, te doen wettigen. — Wij willen toegeven, dat de strekking thans alleen gericht is tegen de roomsch-katholieken; maar welke waaborg hebben de opregte vrijzinnigen, ja zelfs de *circumstances*, dat de wapenen, die daarbij aan het ministerie vrij zouden worden overgegeven, niet eenmaal ook tegen hen zullen dienen? Laat ons rechtzinnig zijn en daarover bedaard oordeelen; en de gevolgen berekenen van eene zaak, die zeer gewichtig is en waarin men, mogelijk alleen uit partijzuchtigheid, haren oorsprong

Met opzigt tot de opregte vrijzinnigen is ten minste te wijfelen, al spoedig zullen zij dit ondervinden. Wanneer het ministerie eenmaal de magt in handen heeft, dan zullen niet dan ministeriële grondstellingen aan de jeugd mogen worden voorgehouden; en wie verzekert de onroomschen, dat de protestantische gevoelens altijd de meerderheid bij het gouvernement zullen uitmaken en in dien ministeriële raad zullen voorzitten, meer dan vier vijfde der bevolking behooren immers niet tot hun leerstelsel, en wanneer de opvolging van Z. M. al niet eens, aan de hervorming mogt getrouw blijven. Hoe dikwijls kan de geest van het gouvernement overal niet veranderen? Dat man de ondervinding in een naburig rijk raadplege, en dit zij geboort voor diegenen, welke daarmede belast zijn, tot welke gevoelens dezelve ook mogen behooren, om te zorgen, dat alle willekeur uit eene zaak van dat aanbelang worde geweerd.

In de inleiding der wet wordt niet onduidelijk gezegd, dat de strekking daarvan voorbannelijk is, om den voet te bepalen, op welke wijze het geven van onderwijs zal worden geregeld met opzigt tot die instellingen, welke geenen onderstaand eenige openbare kus-gemeten. Hieruit blijkt dus al duidelijk, dat het gouvernement het monopolie voor zich wil behouden, welke die instellingen, welke eenigen onderstaand uit openbare kas-gemeten. Terwijl door de artikelen der wet verder althans zoodanig bepaald is, dat ook die instellingen, welke geenen onderstaand gemeten; evenwel naar willekeur kanbun gewaand worden. In een vorig artikel hebben wij aangestond, dat de bedoeling der grondwet niet anders kan wezen, dan dat het openbaar onderwijs, even als de verordeningen op de drukpers en van het *arrondissement*, door eene wet moet geregeld worden. Z. M. heeft dit bij hoogtijdes zelfs aanspraak zelf erkend, en door de intreding van het ontwerp van wet dit nader bekrachtigd, en bij de inleiding van dat ontwerp van wet straalt evenwel duidelijk door, dat men maar een gering gedeelte van hetzelfde door eene wet wil doen vaststellen, en het overige aan het willekeurige beheer van het gouvernement prijs geven.

Wanneer wij de artikelen van het ontwerp van wet nalezen, dan zien wij, dat bij art. 1 bepaald wordt, dat het onderwijs huisselyk of openbaar is, hier wordt niet gesproken van *burgelyk* of *geestelyk* onderwijs. — De adder schuilt hier onder het gras. Wanneer deze wet eenmaal mogt worden aangenomen, hetgeen God verhoede, dan zou de ijeren roede ook al spoedig over het geestelyk onderwijs worden uitgestrekt; de besluiten van den 12 juni 1825 liggen nog te versch in het geheugen; en dat, dien

het besluit van den 2 oktober II. de bezwaren ten deze niet zijn opgeheven, kan uit de antwoorden van het gouvernement op de begrootingswetten, nopens het collegium philosophicum, worden opgemaakt.

Bij art. 2 wordt gezegd, dat het huiselyk onderwijs, onder toezicht van ouders of voogden gegeven, aan geenerlei voorwaarden gebonden is, — dit is grondwettig; — dan wanneer wij het 3° onderdeel van art. 3 nalezen, dan loopt de bij art. 2 verleende vergunning geheel op nul uit, ten minste tot zoo lang als hij eene wet niet zal zijn verboden, dat de vader aan zijnen zoon en de moeder aan hare dochter het *gebed des Heeren* en de letters van den *alphabet* zal mogen leeren, of daartoe de kinderen en de bij hen in den kost en dienst zijnde gouverneurs en gouvernanten te gebruiken; of tot zoo lang de commissarissen van politie de bevoegdheid niet meer zullen hebben verkregen, om, des goedvindende, de handelingen van ieder huisgezin te komen opnemen, ten ware aan gezegde 3° onderdeel eene andere uitlegging werde gegeven, dan tot heden heeft plaats gehad met de zoogenaamde huisonderwijzers, doch in welk geval het 3° onderdeel onnoodig was. — ons mistrouwen is dus op de ondervinding en op de onduidelijkheid der voorgedragen wet gegrond, en daarvan uitgaande, durven wij vragen, wie ooit het razend denkbeeld heeft kunnen bevatten, van in een vrij land door eene wet te willen doen erkennen, dat een vader de bevoegdheid heeft van zijn eigen kind te mogen onderwijzen, en zulks wel onder eene schijnheilige vertooning van eene vergunde vrijheid. — Immers wat beteekent anders het bepaalde bij art. 2, in den geest der voorgedragene wet, wanneer men dit vergelijkt met het 3° onderdeel van art. 3; want zodra men iemand tot het geven van *huisselyk onderwijs, onder het toezicht van ouders*, wil gebruiken, die ook bij een ander, op dezelfde wijze, onderwijs gaat geven, dan zou dit *huisselyk onderwijs* in openbaar onderwijs veranderen en aan al de bepalingen daarvan worden onderworpen. — en is dit, gelijk wij bereids gezegd hebben, geene wezenlijke *romie*?

Bij art. 3 wordt het openbaar onderwijs gerangschikt.

- 1°. In instellingen, die door de zorg van het algemeen bestuur of van de provinciale of plaatselijke besturen zijn opgericht, of door dezelve, hetzij geheel, hetzij gedeeltelijk onderhouden worden.

- 2°. De instellingen, welke door bijzondere personen opgericht, door hen buiten bezwaar van eenige openbare kas onderhouden worden.

- 3°. Door personen, hun beroep makende van het geven van onderwijs aan leden van onderscheidene huisgezinnen.

Dit derde onderdeel zal in den geest der ontwerpers van de wet zeker wel de bedoeling hebben, zoo als wij hier voor hebben verondersteld, diegenen daaraan te onderwerpen, welke in persoon aan onderscheidene huizen en op afzonderlijke uren onderwijs gaan geven. Was dit het voornemen niet, dan zoude dit derde onderdeel overbodig wezen. — Diegenen, welke de kinderen van onderscheidene huisgezinnen gemeenschappelijk in een vertrek onderwijs geven, zooten immers, ja kunnen niet anders, dan gerangschikt worden onder de instellingen, waarvan bij het 2° onderdeel gesproken wordt?

Bij het 2° onderdeel zijn de instellingen, die buiten bezwaar van eenige openbare kas zijn, voldoende onschreven, en wanneer aan deze die vrijheid, onder het toezicht van het gouvernement, vermeld werd, welke op de billijkste gronden kan gevergd worden, dan zoude daarmede aan het verlangen der Nederlanders voldaan worden, en al de katholieke *inkwistien*, waarvan de wet overstroomt, kunnen vervallen.

Het bepaalde bij het eerste onderdeel van art. 3 is zoo onbepaald, zoo ver uitgestrekt, en kan zoo gerekt worden, dat men de beste *telescoop* daaraan geen einde kan worden gezien. Onder dit onderdeel vallen immers de *universiteiten*, de *atheneum's*, de *latynsche scholen* de *collegien in de zuidelyke provincien*, de *plebscholye* en *diaconie-scholen*, die in de *wesshuizen*, omdat dezelve, of wel door het algemeen bestuur, of door provinciale gemeenten of ambesturen zijn opgericht, of geheel of gedeeltelijk worden onderhouden, en ongetwijfeld zal men ook spoedig de *R. K. Seminarieën* rangschikken, omdat door het gouvernement uit de aangeslagene geestelyke goederen, tot onderhoud van dezelve wordt bijgedragen. — Het woord *onderhouden* is van zoo eene verre uitgestrektheid en nuttig beteekenis, dat men mogelijk velen daaronder zal rangschikken, die zelfs niet weten, dat zij uit eene openbare kas bevoordeeld worden; de toekenning van eene verminderde belasting, zoude bij een scherpzinnig ministerie wel als een goed middel tot onderhoud van de instelling kunnen worden beschouwd, en al deze instellingen, buiten welke er mogelijk geene of maar eenige zullen kunnen bestaan, worden alle *buiten de wet* verklaard, en volgens art. 4 aan het willekeurig bestuur van het gouvernement overgelaten.

VERZOEKSCRIFTEN.

Behalve de reeds door ons aangekondigde kunnen wij onze lezers bekend maken, dat in de gemeenten Yevel, Dungen, Heeswijk, Dinther, Bostel, Liempde, Berlicum, Heesch, Nistelrode, Sandeek, Vierlingsbeek, Maarhees, Neerloon, Cuyk, Waalwijk, St. Antonie, Oploon, Haps, Oeffelt en Baugen verzoek-

schriften tegen de bestaande grieven geteekend worden. — In bijna al deze gemeenten hebben de leden van het plaatselijk bestuur, de geestelijken en de meest gegoede ingezetenen hunne namen op dezelve gesteld.

Het verzoekschrift te Schijndel is door 323 en dat te Durne door 122 personen, alle gegoede ingezetenen, eigenhandig geteekend.

Ook is ons kennis gegeven van een verzoekschrift, dat door 25 R. K. geestelijken uit het arrondissement Rumonds, provincie Limburg, aan de tweede kamer der staten-generaal is opgezonden, waarbij de vrijheid van den R. K. godsdienst, van het geheel onderwijs en de volledige en opregte uitvoering van het concordaat wordt verzocht.

— Te Teteringen, bij Breda, heeft men ook een verzoekschrift aan de leden der tweede kamer ingezonden, verzoekende herstelling van al de nationale grieven en hoofdzakelijk de uitvoering van het, tusschen Z. H. en Z. M., onzen geëerbiedigden Koning, gesloten concordaat, en de volledige vrijheid op het onderwijs. Onder de tekenaren bevinden zich, behalve de eerw. heeren geestelijken, de assessoren en verdere leden van het gemeentebestuur, alsmede de voornaamste ingezetenen. — Halde aan deze kleine gemeente, welke niets vernimt heeft, om het belang van nederlandsch volk bij deszelfs vertegenwoordigers in te roepen! Het is te hopen, dat dit voorbeeld andere omliggende gemeenten weldra tot navolging zal bewegen.

— Het volgende wordt ons uit den Fijnaart gemeld:

« Op heden, den 30 november, is uit de Gemeente Fijnaart (arrondissement Breda, provincie Noord-Brabant) een verzoekschrift opgezonden aan de edelmogende heeren leden van de tweede kamer der staten-generaal. Hierin stellen de ingezetenen van voorsz. gemeente hun edel mogenden eenige bestaande grieven voor, op welke herstelling zij aanspraak meenen te mogen maken. Zij verzoeken, dat de aandacht der vertegenwoordigers vooral gevestigd zij op het onderwijs, en vragen geheele vrijheid van hetzelfde, zonder eenige toelating of certificaat van bekwaamheid. Zij vragen ook spoedige en getrouwe vervulling der nog ledige bisschoppelijke zetels; volledige vrijheid en gelijke bescherming van godsdienst; vermindering der drukkende belastingen; de ministeriële verantwoordelijkheid, en om kort te gaan, beroepen zij zich op de petitie van Brussel, en verklaren, dat hunne verlangens dezelfde zijn als die der ingezetenen dier stad. Zij vertrouwen, dat hun edelmogenden deze hunne verlangens zullen doen gelden voor den troon van onzen zeer beminden Vorst, wiens rechtvaardigheid en welwillendheid jegens afzinnige onderdanen hun eenen zekeren waarborg verschaft.

« In deze kleine gemeente, waar men slechts ongeveer 700 roomschen telt, welke dan nog al meest tot den arbeiders stand behoren, zoodat er misschien in het geheel niet meer dan 100 onder dezen geteld worden, die hunnen naam zouden kunnen teekenen, vindt men, dit niettegenstaande, het ruime getal van meer dan 130 ondertekenaars op de petitie, waarop de roomsche leden van den gemeente-raad, de leden van het roomsch arm- en kerkbestuur, de eerw. heeren geestelijken, pachters, grondeigenaars, kiezers en alle voornaamste ingezetenen. Zij hebben met veel ijver geteekend en hadden het onderwijs bekend geweest waren met die verfoeyelijke wet op het onderwijs, en onlangs voorgedragen, welke wij aanstonds bij het eerste gezigt *consuroorden*, en der overweging onwaardig achten, als welke het geheele stelsel nog eer verergert dan verbetert, en dus geene beloofde vrijheid verleent. Het komt ons voor niets gemakkelijker te zijn dan eene voordragt van wet op het openbaar onderwijs; immers wat vraagt de natie? niets dan volkomen vrijheid van onderwijs: dus dunkt mij, dat deze twee artikelen het volk zouden geruststellen en hun geven, wat hen toekomt, te weten: Art. 1. Alle tot dus verre bestaande wetten, besluiten of verordeningen van het openbaar onderwijs, tegens deszelfs vrijheid in eeniger maniere strijdende of het monopolie daartellende, worden van heden ingetrokken en wettig verklaard. — Art. 2. In het vervolg zal zoo wel het lager, als middelbaar en hooger onderwijs ten eenenmale vrij zijn, zonder eenige de minste restrictie. —

« Dan zal de natie zich gelukkig achten, dan zullen alle herten daaromtrent ophouden en men zich dankbaar jegens den Vorst betoonen.»

3° BULLETTIN omtrent de PETITIE van den Baron DU TOUR.

9 december 1839, des morgens ten elf ure.

Tot heden toe, bevindt zich dit kostbaar document in den zelfden staat. De *procuratie* van Karel HALDAMAN is niet aangekomen, en het ontbreekt aan fondsen om eenen *expressen* naar GENT te zenden. Er zijn nader geene *EX-functio-narissen* te teekening opgekomen, en het schijnt, dat de dienstdoende ambtenaren het stuk te krachtig en te vol van *millions* en *billions* beginselen vinden, om daaraan in de tegenwoordige omstandigheden te onderschrijven. Voor *roturiers* en *villains*, die zich tot de hooge denkbeelden van den HOLLANDSCHEN volk niet kunnen verheffen, laat zulks zich begrijpen; maar, waaraan het hapert, dat de adellijken onder hen, die echter zeer *confortable* traktementen uit 's rijks schatkist trekken, zich kuiverig betoonen,

om hunnen naam met dien van Meester JAN CAREL te associëren, dit gaat het gewoon verstand te boven.

Intusschen dringt de tijd; morgen is het de laatste dag, dat de by het hoog gerechtshof in 's GRAVENHAGE geadmitteerde advocaat zijne praktijk belangloos voor het heil van den staat opoffert, om tot het ontvangen van naamteekeningen op zijne petitie te varen, en wat dan gedaan? Dan zal men de extraordinaire vacatie van den advocaat moeten betalen. Een ieder haastè zich dus en doe zijne gading!

Men wil, dat Jonkheer JAN CAREL, Baron DU TOUR, het voornemen had opgevat, om in persoon met zijn troetelkind naar 's Hage te vertrekken, ten einde, alvorens hetzelfde in het vonstlingshuis der tweede kamer van de STATEN-GENERAAL te deponeren, het aan de ridderschap der provincie HOLLAND, waartoe hij behoort, in eene buitengewone vergadering aan te bieden; sed desunt vires, dat wil zeggen: het mangelt aan reisgeld; want op de intekeningslijst, tot goedmaking der kosten, zijn nog minder namen gekomen, dan op de petitie. Helaas! Nu zal het zwakke wezen alleen per post moeten vertrekken; wel te verstaan, indien er iemand edel en edelmoedig genoeg is, om de vracht voor hetzelfde te betalen; zoo niet, dan is het te vreezen, dat het arme wicht het, in deze bittere koude, op het kantoor van zijnen vader, alwaar, zoo men zegt, niet gestookt wordt, nog zal besterven, quod Deus optimus Maximus avertat! want dit zoude zonde wezen!

Rotterdam, 1 december 1829.

Voorzeker is er in de zamenleving niets loffelijker dan eensgezindheid en wederzijdsche welwillendheid! Deze zijn wij als leden der maatschappij, als onderdanen van denzelfden Vorst, aan elkander verschuldigd, en geen verschil van godsdienstige gevoelens kan ons daarvan ontslaan. Dit echter moet men in uwe stad anders begrepen hebben, en de leden van zekeren godsdienst moeten die van andere geloofsbelijdenissen van het gezellige verkeer hebben uitgesloten; zoo zelfs, dat tw achthare heer burgemeester het noodig oordeelde eene societeit op te rigten, om het gezellig verkeer onder de ingezetenen te bevorderen. Daar het ministerie tot zulk een lofwaardig doeleinde, een niet onaanzienlijk voorschot gedaan heeft, zal die societeit dan ook weldra gereed zijn, en betrokken kunnen worden; heil hebbe de oprigter! Heil de leden dezes vriendenkrings, en ongeveer de genoegeens zijn hun deel! Doch het bestuur drage zorg, dezelve door geene willekeurige daad te storen, zoo als in onze stad wellicht het geval zal worden, daar ik onder de leden der societeit Harmonie eenige gisting ontdekke, die wel eens eene snaar in die harp zoude kunnen ontstellen.

Die societeit, opgericht, even vóór onze ongelukkige vereeniging met het fransche keizerrijk, leverde tot heden het voorbeeld op van eensgezindheid en overeenstemming, niettegenstaande het verschil van godsdienstige en politieke gevoelens, dat er onder dezelve veelvuldige leden altijd bestaan heeft, en wel altijd zal blijven bestaan. Onder de menigvuldige dagbladen, die aldaar ter lezing lagen, vond men dan ook de Constitutionnel en de Gazette de France, de opregte Haagsche Courant en het Algemeen Nieuws- en Advertentie-blad; ook de verdraagzame Arnheemsche Courant lag daar gedurende de rotterdamsche kermis (want anders mag ik niet in de societeit komen, omdat ik geen lid ben) vreedzaam nevens twee Noord-Brabander, en ieder lid las datgene wat hem aangenaam was; zoo werd de Harmonie bewaard, zoo worden menschen van onderscheiden gevoelens, tot gezellige verkeerling gebragt, en nimmer werd de eensgezindheid gestoord. Verdraagzaamheid scheen in de societeit harmonie haren zetel te blijven vestigen, en het getal harer leden werd van dag tot dag grooter. — Dan geen tyd zonder strijd, een verdraagzaam regtsgeleerde, tot den présidiaten zetel verheven, heeft propria autoritate goedgevonden den Noord-Brabander te deballoieren en hantsdien den toegang tot de societeit harmonie te ontzeggen, terwijl de Arnheemsche Courant aldaar aanhoudend ter lezing voorligt, niettegenstaande een aanzienlijk getal leden der societeit aanhoudend voor domooren, jesuiten, fanatiken en papen daarin worden uitgemaakt. Wat daarvan de gevolgen zullen zijn, is mij nog onbekend; ik was ruim 3 maanden op reis, en ben nog niet genoegzaam onderdicht wat de bestaande gisting uitwerken zal; ook laat ik zulks aan den tijd over. Daar toch ware verdraagzaamheid bij mij van zoo veel belang is, en ik, als ik minister was, daar ook wel wat voor over zou hebben, besloot ik al dadelijk dezer aan te schrijven, dat de leden van de nieuwe societeit in uwe stad toch aan te raden, dat zij naast uw dagblad toch ook de Arnheemsche Courant ter lezing leggen, opdat een ieder door droegen van de leer harer verdraagzaamheid, dezelve wel overwege, in zijn hart drukke en navolge.

Dixi.

Gereed zijnde, dezen te sluiten, hoor ik dat er eene vacature bij onze regthank bestaan heeft; de oudste suppliant regter is voorbij gegaan; natuurlijk; want hy was PAAPSCH, de jongste suppliant is als regter opgetreden, en de verdraagzame president van de societeit Harmonie, die nimmer

eén proces verloor, is tot plaatsvervangend regter benoemd. LEVE DE VERDRAAGZAAMHEID!

Mijnheer!

Van tijd tot tijd de Arnheemsche Courant en het Haagsche Dagblad lezende, ondervind ik, dat beide telkens vol zijn van ongepaste aanmerkingen, omtrent de vrijheid van onderwijs, en zeer misprijzen, dat de Noord-Brabanders zulks, door het teekenen van petitien, van onzen geëerbiedigden Koning trachten te verkrijgen, ja zelfs dit aanmerken als een bewijs van onverdraagzaamheid. Dat de haagsche redacteur van die gevoelens is, kan ik hem eenigzins toegeven; want het is zeer mogelijk, dat hij met het monopolie van die zoogenaamde schoolcommissien niet bekend is; gaf hij zich echter de moeite om te informeren, hoe het hiermede gesteld is, dan, wezenlijk zou hij zich moeten schamen partij te trekken voor eene zaak, welke onbillijkheid ieder weldenkend protestant zoude moeten toestemmen. Op niet één dorp op het platte land, en in zeer weinige steden van Zuid-Holland vindt men eenen roomschen onderwijzer; in de steden bestaat de schoolcommissie meestal uit protestanten, waaronder gewoonlijk een aantal predikanten, en op de dorpen worden de roomsche schoolmeesters geweerd, doordien aldaar altijd het schoolmeesters-ambt met dat van koster en voorzanger (welke uit de kas der gemeente betaald wordt en waaraan de roomsch-katholijken moeten contribueeren) verbonden is, zoodat nooit een roomsche hierna kan dingen. In eene der voornaamste steden van Zuid-Holland, waar mijne woonplaats is en de klagten algemeen zijn, omtrent den slechten staat van de jonge-jufvrouwen-scholen, heeft men gepasseerde jaar eene dame, welke voor de provinciale commissie een examen in vier talen had afgelegd, geweerd, onder voorgeven, omdat zij in een klooster, hare opvoeding had gekregen. Bij die gelegenheid met de handelingen van die schoolcommissie bekend geworden zijnde, wilde ik dezelve gaarne door uw blad publiek maken, met alle omstandigheden, zó als zich hetzelfde heeft toegedragen; ik wilde hierdoor en de arnhemsche en de haagsche redacteurs overtuigen, dat onze eisch niets onbillijks bevat.

Gelieft UEd. zulks te plaatsen, dan zal ik, die in Arnhem geboren ben, dien mijnheer de redacteur eens vertellen, hoe verdraagzaam men aldaar in vorige tijden is geweest, waarvan ik sedert dertig jaar het slachtoffer ben.

Uw bestendige Lezer.

LETTERKUNDIGE AANKONDIGING.

* * De Boekhandelaar J. T. SOMMER, te Almelo, heeft ter pers, en zal ten spoedigste in het Nederduitsch uitgeven: Der Weg sum wahren und ewigen Lebens, unsern Glauben, an unsern Gott und Heiland Jesus Christus.

BEKENDMAKINGEN.

* * J. S. WIJNBERGEN, openbaar Nederduitsch Schoolhouder te Helmond, provincie Noord-Brabant, thans in staat gesteld, door eenen zeer bekruanen medchelper, gekregen te hebben, om eenige KOSTKINDEREN te kunnen houden; zoo verzoekt bovengenoemde Onderwijzer aan alle R. K. Onder- of Voogden, die hunne kinderen of pupillen, naar huten ter school zouden willen zenden, dezelve aan gepreunden Schoolhouder te willen toevertrouwen; kunnende, wat de vorming tot dengel beschaving en nuttige leden der maatschappij betreft, ook gerust staat maken op eene goede en zedige opvoeding van het Godsdienstige. Voorts zal er een grondig ONDERWIJS gegeven worden, zoo wel in het LEZEN, SCHRIJVEN en SPREKEN, in de NEDERDUITSCH, HOOGDUITSCH en FRANSCH TALEN, als mede ook, zo in de Onde als Nieuwe REKENKUNST, de Beginselen der REKENEN en MEEKUNST, de AARDRIJKS- en NATUURKUNDE, de VADERLANDSCHE en ALGEMEENE GESCHIEDENIS, het ITALIAANSCH, of in de BOEKHOUDEN, en hetgeen verder tot eene haschaftige OPVOEDING behoort. Voor alle deze Onderwijzingen, met Kost, Inwoning, mits een Bed met zijn Toeberepen mede brengende, bewaassen, enz., betaalt men slechts, behoudende, en vijf en twintig gulden, in het jaer voor ieder kind; edoch, wanneer men niet verkiest, een bed mede te brengen, dan betaalt men, nog daarenboven vijf en twintig gulden. Opgens kan men verdere inlichting bekomen bij bovengenoemden Onderwijzer.

* * Bij PETIT en FRITSEN, Klokkieters te Aarle-Rietel, bij Helmond, zijn te bekomen allerlei soorten van KLOKKEN, van den besten klank en specie gegoten; vergieten gharsten en herstellen defecten in carrillons. Alles op een d'ieder jaren proef en tot civilen prijs.